

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00534&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00534. Біль в нижній частині живота гінекологічного походження

Автор: Laure Morin-Papunen
Редактори оригінального тексту: -
Дата останнього оновлення: 2018-08-24

Основні положення

- Причиною болю в нижній частині живота частіше є біль кишкового [настанова 00185] [Гострий живіт у дорослих], а не гінекологічного походження.
- Щодо гінекологічної причини свідчить наявність циклічного болю, кровотечі або неприємного запаху з піхви.

Загальний стан

- Пам'ятайте щодо пальпації живота (для диференційної діагностики розглядайте апендицит).
- У разі оцінки гінекологічного статусу зверніть увагу на наступне
  - гнійні виділення з шийки матки
  - чи рух шийки матки провокує біль
  - опір біля матки.

Лабораторні дослідження

- Тест на вагітність, хімічний аналіз сечі, СРБ, загальний аналіз крові з підрахунком тромбоцитів, мазки на наявність chlamydia та gonorrhoeae (перша порція сечі).

Інші дослідження

- Ультразвукове дослідження

[настанова 00564] Ультразвукове дослідженн...] [настанова 00551] Гінекологічне ультразвуку...

Пацієнтки фертильного віку

Інфекція

- Запальні захворювання органів малого тазу

[настанова 00547] Запальні захворювання жі...

- Гострий ендометрит
  - Інфекції після пологів, мимовільний або штучний аборт, використання внутрішньоматкової спіралі (ВМС) або інших засобів.
  - Причиною є аеробні та анаеробні коки, які наявні в нормальній вагінальній флорі.
  - Індикатором анаеробної інфекції є неприємний запах виділень.
  - Симптоми
    - Гострий початок захворювання через декілька днів після використання ВМС або після пологів
    - Озноб
    - Біль у нижній частині живота
    - Втома
    - Гарячка, 39–40°C
    - Деколи нездужання
    - Деколи головний біль або біль у м'язах
  - Ознаки
    - Болючість при пальпації нижньої частини живота біля матки та її придатків. Верхня частина живота м'яка і безболісна.
    - У випадку обстеження органів малого тазу - матка чутлива, тверда і рухома.
    - Придатки нормального розміру.
  - Встановлення діагнозу

- Анамнез втручань на внутрішніх статевих органах і типова клінічна картина.
  - Лікування
    - Антибіотики (цефалоспорини і досить часто також метронідазол), часто в лікарні
- настанова 00547 [Запальні захворювання жі...]
- Хламідійна інфекція часто є причиною лише деяких симптомів.

Позаматкова вагітність

- Див. настанова 00556 [Позаматкова вагітність].
- Змінюється тяжкість болю та кровотечі.
- Нерегулярний попередній цикл або поява додаткової кровотечі. Аменорея виникає не завжди.
- Потрібно завжди розглядати випадки, коли тест на вагітність позитивний, але ультразвукового підтвердження вагітності немає.
- Ультразвукове дослідження
  - Якщо концентрація хоріонічного гонадотропіну людини в сироватці ≥ 1000 Од/л, має бути виявлена маткова вагітність. Вагітність може знаходитись на місці старого рубця після кесарського розтину.
    - Слід запідозрити позаматкову вагітність, якщо порожнина матки пуста або у ній візуалізується незначна кількість рідини (псевдогестаційний міхур). У такому випадку зазвичай виявляється трубна або яєчникова вагітність.
    - Звичайний, вигляд нагадує жорна; гомогенна плацентарна тканина формує густе кільце навколо не ехогенної центральної порожнини. Через деякий час у центральній порожнині іноді можна визначити плід або пульсацію серця.
  - На ранніх строках дуже важко або деколи неможливо діагностувати абдомінальну вагітність за допомогою ультразвукового дослідження.
  - Позаматкова вагітність може також локалізуватись у цервікальному каналі або у розі матки.

Овуляція

- Гострий, часто односторонній біль в середині циклу, що зазвичай стихає впродовж 24 годин.

Перекут, розрив або кіста яєчника

- Див. статтю [\[Настанова 00544 |Доброякісні ураження і п...\]](#).
- В анамнезі: скручування тіла, наприклад, гра в боулінг, танець живота або миття підлоги на колінах.
- У випадку ультразвукового дослідження можна нерегулярно бачити кісту і визначити наявність вільної рідини у черевній порожнині.
- Розрив жовтого тіла
  - Симптоми схожі на позаматкову вагітність, однак тест на вагітність негативний.
  - Наявна кров у перитонеальній порожнині.
  - Оперативне лікування, якщо біль виражений.
- Розрив ендометріюїдної кісти
  - Гострі симптоми і сильне подразнення очеревини.
  - Лікування - негайне оперативне втручання.
- Розрив дермоїдної кісти
  - Рідко
  - Дуже болюче, так як шкірний жир спричиняє сильне подразнення черевної порожнини.
- Перекут яєчника або маткової труби
  - Причиною зазвичай є кіста.
  - У випадку гінекологічного обстеження спостерігається чутлива, можливо рухома маса.
  - На ультразвуковому дослідженні яєчник може виявитись збільшеним і гіперехогенним. Перекручені фалопієві труби можуть утворювати порожнини з рідиною. У разі множинних перекутів під час контрастної доплерографії васкуляризація яєчників не візуалізується.

Синдром гіперстимуляції яєчників (СГЯ)

- Див. [\[Настанова 00567 |Безпліддя\]](#).

- Усі лікувальні засоби, що використовуються для стимуляції овуляції (рідко - летрозол), можуть спричинити синдром гіперстимуляції яєчників, коли існує надмірна реакція яєчників на гормональні препарати.
- Зазвичай синдром починається через 3-10 днів після стимуляції.
- Симптоми включають абдомінальний біль, набряки, нудоту і важку задишку.
- Першочерговими дослідженнями є ультразвукове дослідження яєчників [настанова 00551 | Гінекологічне ультразвук...] і загальний аналіз крові з підрахунком кількості тромбоцитів, рівень СРБ визначається для диференційної діагностики.
- У випадку сильної підозри на наявність синдрому гіперстимуляції яєчників слід уникати проведення гінекологічного обстеження.
- Негайно скеруйте пацієнтку до лікарні або до чергового лікаря-гінеколога.

Перекут ніжки міоми і некроз міоми матки

- Симптоми - циклічний біль, що нагадує біль при пологах.
- Міома може проростати у піхву через шийку матки.
- Рівень СРБ зазвичай підвищений.
- Ультразвукове дослідження: у випадку некрозу рух і структура міоми може змінюватись, а міома - зморщуватись.

Злоякісні новоутворення

- Див. [настанова 00544 | Доброякісні ураження і п...].
- У випадку розриву або кровотечі можуть спричинити сильний біль у малому тазу, хоча це зустрічається рідко.
- У пацієнтки наявна чутлива маса в нижній частині живота і часто - асцит.
- Ультразвукове дослідження
  - У випадку росту пухлини яєчників вона може кровоточити як в середину самої пухлини, так і в навколишні тканини. Пухлина може перекучуватись. Злоякісні пухлини часто поєднуються з асцитом, що може спричинити раптовий і значний набряк живота.

Фізичне навантаження

- Причиною раптового тазового болю може бути важка робота вагітної жінки, коли ні вона, ні її батьки не обізнані щодо її вагітності. Деколи вагітна дівчина (зазвичай школярка) знає про вагітність, але її мама - ні.

Перфорація піхви

- Найчастішими причинами є статевий контакт (пацієнтка часто п'яна) або травма, спричинена чужорідним тілом.

Молода пацієнтка без менструацій

- Див. [\[настанова 00535 | Аменорея\]](#).

Структурні аномалії

- Природній шлях для кровотечі блокується
- Симптоми
  - Болю передують більш м'який періодичний біль внизу живота і деколи періодична затримка сечі.
  - Раптовий сильний тазовий біль, сильне подразнення очеревини
- Причина
  - Найчастішою причиною є суцільна дівоча пліва.
  - Різні аномалії матки (наприклад, дворога матка, одна частина відкривається у піхву, в той час як кров збирається в іншій частині).
- Лікування - хірургічне.

Перекрут або розрив кісти яєчника

- Раптовий біль
- Лікування - хірургічне

Жінки у постменопаузі

- Див. [\[настанова 00544 | Доброякісні ураження і п...\]](#).

Гнійний ендометріоз (піометра)

- Причиною є - оклюзія каналу шийки матки, що часто обумовлено лікуванням раку шийки матки (наприклад, з використанням електрохірургічної петлі, кріо- або лазерної конізації).
- Симптоми
  - Починаються поступово.
  - Стан стає гострим, коли з'являються гнійні і кров'яністі виділення, біль і гарячка.
- Лікування
  - Залежить від консультації спеціаліста.

Злоякісні новоутворення матки

- Див. [\[настанова|00544|Доброякісні ураження і п...\]](#).
- Симптоми: кров'яністі виділення і біль.

Новоутворення яєчників

- Див. [\[настанова|00544|Доброякісні ураження і п...\]](#).
- Симптоми: абдомінальний біль, крововиділення, внутрішня кровотеча і розлади сечовиділення.

Хронічний біль нижньої частини живота [\[доказ|01339|B\]](#)

Причини

- Ендометріоз [\[настанова|00545|Ендометріоз\]](#)
- Аденоміоз
- Новоутворення [\[настанова|00544|Доброякісні ураження і п...\]](#)
- Хронічний цервіцит
  - Неясні болі і лейкорея
  - Взяти зразки на виявлення інфекцій та венеричних захворювань.
- Варикоз вен придатків матки
  - Болі, що посилюються протягом дня, особливо у стоячому положенні
- Передменструальний біль [\[настанова|00538|Premenstrual syndrome \(P...\)\]](#)

Пов'язані ресурси

- Кокранівські огляди [\[пов'язані|Lower abdominal pain of ...\]](#)
- Література [\[пов'язані|Lower abdominal pain of ...\]](#)

Настанови

- [Настанова 00185](#). Гострий живіт у дорослих.
- [Настанова 00564](#). Ультразвукове дослідження в період вагітності.
- [Настанова 00551](#). Гінекологічне ультразвукове дослідження.
- [Настанова 00547](#). Запальні захворювання жіночих статевих органів.
- [Настанова 00556](#). Позаматкова вагітність.
- [Настанова 00544](#). Доброякісні ураження і пухлини в гінекології.
- [Настанова 00567](#). Безпліддя.
- [Настанова 00535](#). Аменорея.
- [Настанова 00545](#). Ендометриоз.
- [Настанова 00538](#). Premenstrual syndrome (PMS).

Доказові огляди Duodecim

- [Доказовий огляд 01339](#). Interventions in treating chronic pelvic pain in women.
Дата оновлення: 2015-11-03
Рівень доказовості: B
Резюме: Progestagens appear to provide symptom relief for chronic pelvic pain in women.

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.

Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.

Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00534   Ключ сортування: 025.040   Тип: EBM Guidelines

---

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2018-08-24

Автор(и): Laure Morin-Papunen   Автор(и) попередніх версій статті: Pertti Palo   Редактор(и): Klaus Teisala Risto Erkkola Pentti K. Heinonen
Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd   Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

---

Навігаційні категорії

EBM Guidelines   Gynaecology   Surgery   Gastroenterology

Ключові слова індексу

mesh: Abdominal Pain   mesh: Abdomen, Acute   mesh: Endometritis   mesh: Ovarian Hyperstimulation Syndrome
mesh: lower abdominal pain   mesh: pyometra   mesh: Premenstrual Syndrome   mesh: Reproductive Techniques, Assisted

---

mesh: Adnexa Uteri   mesh: endometrial cyst rupture   mesh: ovarian cyst rupture   mesh: Pregnancy, Ectopic
mesh: ovarian torsion   mesh: corpus luteum rupture   mesh: ovarian cyst torsion   mesh: dermoid cyst rupture
mesh: myoma necrosis   mesh: myoma torsion   mesh: Cysts   mesh: ovarian neoplasms   mesh: Ovulation
mesh: adnexal varices   mesh: Uterine Cervicitis   icpc-2: D06   speciality: Gastroenterology   speciality: Gynaecology
speciality: Surgery   icpc-2: X01